

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยคือมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้ช่วยสืบทอดคึกคอกันมายุคแล้วยุคเล่า จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นชาติไทยในปัจจุบัน การศึกษาเล่าเรียนวิชาภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ เพราะบุคคลที่พูด อ่าน และเขียนภาษาเดียวกันย่อมสำนึกถึงความเป็นชนชาติเดียวกัน ดังที่รัฐประนี นาคกรทรรพ (2513 : 1) กล่าวไว้ว่า "ภาษาไทยเป็นเครื่องหมายที่แสดงความเป็นชาติ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวนำใจคนทั้งชาติ "

ในเรื่องของการสื่อสาร ภาษาไทยก็ใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างคนไทยทุกภาคให้มีความเข้าใจตรงกัน และยังเป็นภาษาราชการที่ใช้ในกิจการสำคัญ ๆ ของประเทศชาติได้เป็นอย่างดี ดังความในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 3 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2521 : คำนำ) ที่ว่า "เราใช้ภาษาไทยออกกฎหมาย ใช้ในการประชุมรัฐสภา ใช้ในศาลสถิตยุติธรรม ใช้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ใช้ในการประพันธ์บทเพลง ใช้ในวรรณคดีทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง ตลอดจนใช้สนทนาปราศรัยในโอกาสต่าง ๆ " นอกจากนี้ภาษาไทยยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนด้วย หากผู้สอนสามารถจัดรายการสอนเนื้อหาวิชา และวิธีสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติ และความทองการของผู้เรียนอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ 2518 : 5)

ความสำคัญของภาษาไทยดังกล่าว การศึกษาเล่าเรียนจึงเริ่มต้นพร้อมกับการประดิษฐ์ลายสือไทในยุคพ่อขุนรามคำแหงมหาราช โดยมีวัดและสำนักราชบัณฑิตเป็นแหล่งถ่ายทอดที่สำคัญ เพราะวัดเป็นที่อยู่ของผู้ทรงคุณความรู้ " มีพิหารอันใหญ่ มีพิหารอันราม มีปูครุ มีเถร มีมหาเถร " (กรมศิลปากร 2500 : 3-4) บุคคลมาบทบาทของพระสงฆ์ในการสอนกุลบุตรให้อ่านออกเขียนได้ยิ่งเด่นชัดยิ่งขึ้น ดังปรากฏในบันทึกของชาวต่างชาติที่

เข้ามาในเมืองไทยหลายฉบับ เช่น บันทึกของมองเซนเยอร์ บัลเลอกัวซ์ สังฆราชแห่งมัลดอส ในคณะสอนศาสนาโรมันคาทอลิกของฝรั่งเศสประจำประเทศไทย ซึ่งพิมพ์ออกจำหน่ายเมื่อ พ.ศ. 2397 (รอง ศยามานนท์ 2495 : 2) ว่า

ภายหลังหรือบางทีก่อนพิธีโกนจุก บิคุมารคาสงบุตรของคุณ ไปอยู่วัดเพื่อเรียนอ่านและเขียน ณ ที่นั่นเด็กเหล่านี้รับใช้พระ พายเรือให้พระ และรับประทานอาหารซึ่งมีคุณค่ามาไกรรวม กับพระควย พระสอนอ่านหนังสือให้เพียงเล็กน้อย วันละครั้ง หรือสองครั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทน

สถานวัดจึงเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อการศึกษาลา เรียนวิชาภาษาไทยแผนโบราณอย่างยิ่ง

สถานอื่นอีกแห่งหนึ่งซึ่งมีบทบาทต่อการอนุรักษ์ภาษาไทยในระยะแรกคือ สถาน "ครอบครัว" การถ่ายทอดอยู่ในรูปของขบวนการสังคมประกิต (Socialization) ที่เน้นหนักในเรื่องทักษะการฟังและการพูด พ่อแม่ใช้วิธีการแบบมุขปาฐะ คือเล่าให้ฟังด้วยปากเปล่า เริ่มตั้งแต่เป็นทารก แม่ร้องเพลงกล่อมเด็กให้ฟัง เด็กก็จะเริ่มเรียนรู้ถึงวิธีการใช้วาระต่าง ๆ ในการเปล่งเสียง แล้วเริ่มเลียนแบบคำพูดของแม่ เมื่อโตขึ้นเข้ากลุ่มเล่นกับเพื่อนฝูง ก็เรียนรู้ถึงบทเพลงประกอบการละเล่นต่าง ๆ เช่น วีรีชาวสาร โพงพาง แมงู ฯลฯ มรดกไทยประเภทบทเพลงพื้นเมือง นิทาน ปริศนาคำทายต่าง ๆ ตลอดจนคำพังเพย สำนวน สุภาษิต คำกาศัย ขบวนการสังคมประกิตสัมพันธ์กันให้ยืนยงอยู่จนถึงคนรุ่นปัจจุบันทั้งสิ้น

เมื่อไทยเริ่มจัดการศึกษาในรูปแบบของระบบโรงเรียนตามแบบชาติตะวันตก ภาษาไทยก็ยังคงความสำคัญอยู่ เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (2522 : 57) ทรงมีพระราชดำริว่า

ภาษาไทยและหนังสือไทยซึ่งเป็นภาษาของตัวหนังสือของตัว จะคงอยู่โดยเป็นนิจ . . . เพราะฉะนั้นจะทิ้งภาษาของตัว ให้ล้มถอยคำที่จะพูดให้เสื่อมควรรู้เสีย หรือจะล้มวิธีเขียนหนังสือไทย ที่ตัวใดนึกหัดแล้วเสียนั้นไม่ไคเลย การแปลภาษาต่างประเทศ ไมรูเรียน อ่าน แปลลงเป็นภาษาไทยไคก็ไม่เป็นประโยชน์อันใด . . .

หลังจากนั้นสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกหลายครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรและความเปลี่ยนแปลงของสังคม ในระยะหลัง ๆ การเรียนการสอนภาษาไทยเกิดความสูญเปล่าอย่างมากมาย ดังบทความของสุทธิวงศ์ พงศ์ไพมูลย์ (2516 : 13) ตอนหนึ่งว่า

ถ้าตรววจูหลักสูตรวิชาภาษาไทยทุกชั้นทุกระดับจะพบว่า เด็กใช้เวลาเรียนภาษาไทยแต่ละระดับมากพอสมควร น่าจะพอสำหรับฝึกฝนให้เด็กรู้ภาษาของตัวเอง จนสามารถใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปรากฏว่าความรู้ภาษาไทยของนักเรียนไม่เกิดมาตรฐานที่วางไว้ เด็กอนุวิชาภาษาไทยมาก แม่แทนที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาแล้วมักถูกตำหนิว่า เขียนและพูดยังไม่เป็นภาษา

ความสูญเปล่าเหล่านี้เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ ทั้งจากตัวครู ตัวนักเรียน หลักสูตร และสื่อการสอน (สุจริต เพ็ชรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย 2523 : 4-10) ในคานหลักสูตรใดแก่ ความมุ่งหมายกว้างเกินไป ไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ส่วนผู้สอนเองก็ไม่จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งอุปกรณ์การสอนภาษาไทยค่อนข้างจะหายาก ผู้เรียนจึงเกิดความเบื่อหน่ายและเห็นว่า เป็นวิชาที่คร่ำครึ เรียนไปก็ไม่เกิดประโยชน์ประการใด หลักสูตรภาษาไทยมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 และมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 คือความพยายามของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ในการจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไปนั่นเอง

ผู้วิจัยเองเห็นว่า การแก้ปัญหาดังกล่าว ก็ตามมิใช่จะมุ่งไปข้างหน้าแต่เพียงอย่างเดียว การมองย้อนกลับถึงอดีตก็เป็นสิ่งสำคัญมิใช่น้อย ทั้งนี้เพื่อค้นหาสิ่งดี ๆ มาผสมผสานกับนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดในการเรียนการสอนภาษาไทย อนึ่ง การค้นคว้าเกี่ยวกับความเป็นมาของการสอนภาษาไทยในอดีต เป็นการช่วยอนุรักษ์เอกลักษณ์ไทยทางหนึ่งด้วย ด้วยเหตุผลสนับสนุน 2 ประการดังกล่าว เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาค้นคว้าในเรื่อง "พัฒนาการของการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา" เพื่อเป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา มัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของหลักสูตรและการสอนในสาขาวิชาต่าง ๆ นั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้

ในสาขาวิชาภาษาไทย อรุณี สติศย์ภาคีกุล (2523) ได้วิจัยเรื่อง "วิวัฒนาการของหลักสูตร และวิธีการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา" ตั้งแต่ พ.ศ. 2223 ถึง พ.ศ. 2523 ผลการวิจัยปรากฏว่า

หลักสูตรภาษาไทยมีลำดับความเป็นมาแบ่งได้เป็น 2 ยุคคือ ยุคแรก เป็นยุคก่อนมีหลักสูตรภาษาไทยเป็นลายลักษณ์อักษร สิ่งที่กำหนดให้เรียนคือเนื้อหาที่มีอยู่ในหนังสือแบบเรียนเกี่ยวกับไวยากรณ์และอักษรวิธีเน้นการอ่านออกเขียนได้ ยุคที่สองเป็นยุคที่มีหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร มีการประกาศใช้รวม 12 ฉบับ ภาษาไทยเป็นวิชาที่บังคับเรียนในหลักสูตรทุกฉบับ พัฒนาการของหลักสูตรภาษาไทยเริ่มจากการยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก และแบ่งเป็นแขนงวิชาย่อย ๆ จนถึงการสอนทักษะทั้งสี่ คือการอ่าน เขียน พูด ฟัง ตามแนวการสอนคิดภาษาจากการเน้นให้อ่านออกเขียนได้ เป็นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และอัตราเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ที่ค่อนข้างมากได้ลดน้อยลง

ด้านความเป็นมาของวิธีสอนภาษาไทย มีวิธีสอนแบบโบราณ แบบชาวบ้าน และวิธีสอนในโรงเรียน วิธีสอนแบบโบราณเป็นวิธีสอนที่ครูบอกเนื้อหาใหม่แก่นักเรียน หลังจากนั้นนักเรียนท่องจำสิ่งที่เรียนไปแล้วควยปากเปล่าได้ แบบชาวบ้านเป็นการสอนอ่านและเขียนตามความนึกของผู้สอน มักนิยมสอนจากแบบเรียน วิธีสอนในโรงเรียนเริ่มขึ้นเมื่อมีการตั้งโรงเรียน และมีหนังสือเรียนบังคับใช้วิธีสอนของครูเป็นไปตามลักษณะของแต่ละแขนงวิชา ซึ่งยึดหนังสือแบบเรียนเป็นหลักตามที่หลักสูตรแนะนำ วิธีนี้ครูยังคงใช้กันจนถึงปัจจุบัน ในเวลาเดียวกันครูส่วนหนึ่งพยายามคิดค้นวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาศัยหลักการทางจิตวิทยา และเทคโนโลยีทางการศึกษา วิธีสอนแบบเบสิกเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของวิธีสอนภาษาไทย ซึ่งเน้นการสอนอ่านเป็นคำและประโยค ต่อมาวิธีสอนภาษาไทยได้เปลี่ยนเป็นการจัดกิจกรรมการสอน

ทักษะทั้งสี่ตามแนวของหลักสูตร การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่ครูให้ความสำคัญมาก และได้มีการคิดค้นวิธีสอนใหม่ ๆ ไว้มากมายวิธี ปัจจุบันวิธีสอนภาษาไทยเน้นวิธีจัดกิจกรรมเป็นสื่อให้เกิดการเรียนรู้และแนวโน้มของวิธีสอนภาษาไทยจะเป็นการนำข้อที่ค้ำของวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้และเน้นความคิดให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น

สำหรับความเป็นมาในค่านสื่อการเรียน และการวัดผลนั้น ค่านสื่อการเรียนเริ่มจากการใช้หนังสือเรียน และไม่บรรทัดสลักต้นฉบับของครู ต่อมาเริ่มนำสื่อการเรียนทุกประเภท มีวัสดุ เครื่องมือ และกิจกรรมมาใช้ในการสอนภาษาไทย ในค่านการวัดผลสมัยโบราณ ครูเป็นผู้วัดผลสิ่งที่สอนไปแล้วควยปากเปล่า ต่อมาเป็นการสอบควยขอสอบอันทันที แยกตามแขนงวิชาที่กำหนดให้สอบ แล้วจึงมอบหมายให้โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการวัดผลเอง และการวัดผลเปลี่ยนเป็นการวัดทักษะทั้งสี่ควยวิธีการต่าง ๆ ในปัจจุบันการวัดผลเป็นการวัดผลตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม โดยใช้วิธีสังเกต ซักถาม ทดสอบ และตรวจผลงาน

สาขาวิทยาศาสตร์ พันธ์ วิมุกตายน (2521) ได้วิจัยเรื่อง "พัฒนาการของการสอนวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย " ผลการวิจัยปรากฏว่า การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับประถมและมัธยมศึกษาของไทยปรากฏครั้งแรกในหลักสูตร พ.ศ. 2438 และได้มีการปรับปรุงเรื่อยมาทั้งในค่านหลักสูตรและวิธีสอน ระยะเวลาที่ใช้หลักสูตรแต่ละหลักสูตรแตกต่างกันไป หลักสูตร พ.ศ. 2503 ใช้เวลานานที่สุด

ในระยะแรกการเรียนการสอนในชั้นต้น ให้เรียนรู้จากของจริงหรือจากภาพเท่าที่ครูจะหามาให้ดูได้ และให้นักเรียนออกความคิดเห็น มีหนังสืออ่านประกอบและคู่มือครู การสอนเป็นภาษาไทยโดยครูไทย วัดผลการเรียนรู้โดยการสอบปากเปล่าหรือเขียนตอบแบบอันทันที ในชั้นสูง ๆ สอนโดยครูฝรั่งและสอนเป็นภาษาอังกฤษ วิธีการสอนเป็นแบบบรรยาย มีการสาธิตและทดลองบาง การเรียนเป็นไปอย่างช้า ๆ เนื่องจากความไม่เข้าใจในเรื่องภาษา การวัดผลจัดโดยครูผู้สอนเอง ขอสอบและคำตอบเป็นภาษาอังกฤษ ในระยะหลังมีครูไทยและตำราเรียนเป็นภาษาไทย และมีเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของไทยในระดับมัธยมศึกษาที่นับได้ว่ามีการพัฒนา
มากที่สุด คือเมื่อมีการตั้งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งได้มีการปรับปรุง
เป็นโครงการใหญ่ทั้งในค่านวิธีสอน ตำราเรียน อุปกรณ์การสอน ฯลฯ

ในการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ของการสอนวิทยาศาสตร์กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
วิทยาศาสตร์นั้นพบว่า หลักสูตร พ.ศ. 2503 มีเนื้อหาสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายน้อยที่สุด และ
หลักสูตรวิทยาศาสตร์ของ สสวท. เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากที่สุด

ในด้านที่เกี่ยวกับพัฒนาการของหลักสูตรโดยทั่วไปนั้น ลัดดา สุวรรณกุล (2518)
ได้วิจัยเรื่อง "พัฒนาการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในประเทศไทย " ผลการวิจัย
ปรากฏว่า ตั้งแต่เริ่มมีหลักสูตรใช้เมื่อปี พ.ศ. 2435 จนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
ทั้งสิ้นรวม 13 ครั้ง และมีหลักสูตรที่ประกาศใช้แล้วจำนวน 20 ฉบับ รูปแบบของการจัดหลักสูตร
ปรากฏว่าทุกฉบับยึดวิชาเป็นหลัก ยกเว้นหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 และหลักสูตร
พ.ศ. 2503 ทั้งสองฉบับ ที่มีลักษณะเป็นแบบยึดขอบข่ายของเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์กัน ควบคู่กับ
การจัดการศึกษาของไทยแต่แรกนั้นได้รับอิทธิพลจากอังกฤษซึ่งมีความเชื่อว่า การจัดการศึกษา
คือการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ วัฒนธรรม และค่านิยมต่าง ๆ จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ ทำให้
หลักสูตรของไทยพลอยได้รับอิทธิพลนั้นไปด้วย และเป็นผลให้องค์ประกอบพื้นฐานของหลักสูตรตั้งแต่
ความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาและอัตราเวลาเรียน กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล
นั้นมีแนวโน้มไปตามลักษณะดังกล่าวด้วย แมว่าจะมีการแนะนำหลักการและวิธีสอนแบบใหม่ที่น่าสนใจ
ถึงพัฒนาการของผู้เรียนและความต้องการของสังคมแล้วก็ตาม แต่ก็เป็นที่ยึดอยู่ชั่วระยะเวลาอันสั้น
เนื่องจากลักษณะการจัดรูปแบบของหลักสูตรไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้ ผลจากการพัฒนาหลักสูตร
เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการทั้งหมดประกอบกับพัฒนาการในด้านองค์ประกอบพื้นฐานทั้งสี่ด้านของ
หลักสูตรทั้งหมด สรุปได้ว่าในทางทฤษฎีหลักสูตรมีการพัฒนาการที่มีแนวโน้มดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน
แต่ในทางปฏิบัติยังไม่ได้เกิดขึ้น เพราะยังปฏิบัติกันตามวิธีการเก่า ๆ ที่เคยใช้กันมา เทคโนโลยี
ทางการศึกษาใหม่ ๆ ก็ใช้กันอยู่ในวงแคบ เนื่องจากครูยังขาดความรู้เรื่องการนำหลักสูตรไปใช้
เป็นส่วนมาก

งานวิจัยของจิรพันธุ์ พูลพัฒน์ (2513) เรื่อง "พัฒนาการของการบริหารการศึกษาของไทย" เนื้อหาส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่า ก่อนปี พ.ศ. 2430 ยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบเรื่องการจัดการศึกษาขึ้นโดยเฉพาะ สถานที่จัดการศึกษาคือ ราชสำนัก วัด สำนักของเจ้านาย หรือการศึกษาในสกุลและโรงเรียน การจัดการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2430 มาจนถึง พ.ศ. 2503 มีนโยบายดังนี้คือ ปี พ.ศ. 2430 มุ่งฝึกคนเข้ารับราชการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2449 มุ่งเน้นงานการจัดสาธารณศึกษาแก่ราษฎร เพื่อให้เรียนรู้ตามควรแก่สภาพและจะไต่กลับไปทำงานตามภูมิลำเนาของตน ครั้นถึง พ.ศ. 2464 นโยบายเปลี่ยนไปในค่านิยมทางการศึกษาสำหรับชาติ เพื่อยกคนทั้งชาติให้มีความรู้สูงขึ้น หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง นโยบายการศึกษาเน้นองค์สาม คือ จริยศึกษา พุทธิศึกษา และพลศึกษา จนถึงปี พ.ศ. 2494 จึงมุ่งเน้นค่านิยมอาชีวศึกษา และในปัจจุบันนโยบายของการศึกษามุ่งสนองความต้องการของสังคมและบุคคลตามแผนเศรษฐกิจและการปกครองของประเทศ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย มูลศิลป์ (2513) เรื่อง "นโยบายการจัดการศึกษาของไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" สรุปได้ว่า การศึกษาก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น วัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษา พระเป็นครูสอน และใช้วัดเป็นสถานที่เล่าเรียนระยะแรก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาแบบใหม่ คือปี พ.ศ. 2435 มีการประกาศตั้งโรงเรียนชั้นมูลศึกษา และเริ่มมีหลักสูตรใช้เป็นครั้งแรก หลังจาก พ.ศ. 2441 ไปแล้ว การศึกษาก็เริ่มมีความมั่นคงยิ่งขึ้น และมีโครงแผนการศึกษาในกรุงสยามของกรมศึกษาธิการขึ้นใช้

สิ่งที่ป็นปัจจัยสำคัญและมีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการศึกษา คือ การคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก อิทธิพลค่านิยมปัญญาและความคิดอ่านตามแบบตะวันตก ประสพการณ์ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับจากต่างประเทศ การเลิกทาส และความต้องการบุคคลเข้ารับราชการ ปัจจัยดังกล่าวทำให้เกิดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา 3 ประการคือ เพื่อสนองความต้องการทางบ้านเมืองที่ต้องการคนเข้ารับราชการ จัดการศึกษาเพื่อคุณประโยชน์ทั่วไป และเพื่อเป็นการส่งเสริมพระศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การทำวิทยานิพนธ์มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่หลักสูตร พ.ศ. 2435 ถึงหลักสูตร พ.ศ. 2524 ในด้านหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา แบบเรียน กระบวนการเรียนการสอนและสื่อการสอน การประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลในแต่ละหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ตามหัวข้อที่กล่าวแล้ว
ในข้อ 1

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาพัฒนาการของการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและเทียบเท่า ตั้งแต่หลักสูตร พ.ศ. 2435 จนถึงหลักสูตร พ.ศ. 2524

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้นักศึกษาขอขึ้นไปในอดีต ข้อมูลบางตอนขาดหายไปและบางอย่างไม่สามารถค้นคว้าหาได้ อาจทำให้การวิจัยในครั้งนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งศึกษาข้อเท็จจริงที่ปรากฏเป็นหลักฐาน ผู้วิจัยจึงจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) โดยรวบรวมข้อมูลโดยตรงและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการสอนภาษาไทยมาลำดับเหตุการณ์ แล้วจึงตีความหมายวิเคราะห์วิจารณ์ข้อมูลจากหลักฐานนั้น โดยดำเนินการตามขั้นตอน คือ

1. ศึกษาและรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาสมัยต่าง ๆ จากตำราที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย วิทยานิพนธ์ จดหมายเหตุ เอกสารทางราชการ วารสาร บันทึก ระเบียบ คำสั่ง หลักสูตร โดยค้นคว้าจากห้องสมุดของสถาบัน กรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เอกสารหรือตำราที่ได้จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย

2. สัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่ และความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และวิธีการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ เพื่อประมวลหาพัฒนาการของการสอนภาษาไทยในแต่ละสมัย
4. เสนอและสรุปผลการวิจัยในรูปของความเรียง

คำจำกัดความในการวิจัย

หลักสูตร หมายถึงหลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาสามัญและเทียบเท่า แต่ไม่รวมถึงหลักสูตรมัธยมวิสามัญ มัธยมพิเศษ และหลักสูตรมัธยมสายอาชีพ ตลอดจนหลักสูตรฝึกหัดครูทุกประเภท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครู อาจารย์ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาจะได้นำมาใช้ปรับปรุงงานในหน้าที่ของตน
2. เป็นแนวทางและข้ออ้างอิงสำหรับผู้เขียนตำราทางภาษาไทย
3. เป็นแนวทางแก่นักการศึกษาในการจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรภาษาไทย
4. เป็นแนวทางในการประกอบการค้นคว้าสำหรับนิสิต นักศึกษา และผู้สนใจเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยต่อไป

การเสนอผลการวิจัย

ในการเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจักลำดับขั้นตอนเป็น 6 บทดังนี้

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย คำจำกัดความในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คำล่ำค่า

บทที่ 2 กล่าวถึงพัฒนาการของหลักสูตรและจุดประสงค์วิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา
แบ่งเป็น หลักสูตรก่อนสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่ออิงแบบเรียนเน้นหลัก และเมื่อรวมเป็น
หมวดวิชา หลักสูตรหลังสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อมีเอกสารประกอบหลักสูตร และ
โฉมหน้าของหลักสูตรใหม่

บทที่ 3 กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยรวมทั้งสื่อการสอนในยุคต่าง ๆ
ตั้งแต่พุทธศักราช 2435 จนถึงปัจจุบัน

บทที่ 4 กล่าวถึงพัฒนาการของแบบเรียนและเนื้อหาในแบบเรียน ตั้งแต่พุทธศักราช
2435 จนถึงปัจจุบัน

บทที่ 5 กล่าวถึงพัฒนาการของการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทย ตั้งแต่พุทธ-
ศักราช 2435 จนถึงปัจจุบัน

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย และขอเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย